

Leo Trotskij

Grupperingar inom den kommunistiska oppositionen

31 mars 1929

Kära vänner,

Jag är fortfarande ur stånd att ägna mig åt något som helst systematiskt arbete. Jag har heller inte kunnat bekanta mig med den europeiska oppositionens publikationer. Därför är jag tvungen att skjuta på utvärderingen av de oppositionella tendenserna till en senare tidpunkt. Vi närmar oss så svåra tider att varje sympatisör, varje potentiell sympatisör, är värdefull för oss. Det vore ett oförlåtligt misstag att stöta bort en sympatisör, och än värre en grupp sympatisörer, genom vårdslös uppskattning, ensidig kritik eller genom att överdriva skillnaderna.

Inte desto mindre anser jag det vara absolut nödvändigt att lämna några få allmänna omdömen vilka, enligt min mening, är avgörande för värderingen av den ena eller andra oppositionella gruppen eller strömningen.

Oppositionen håller nu på att ta form på en bas av *ideologisk gränsdragning*, och inte på basis av *massaktioner*. Det motsvarar vår tids karaktär. Liknande formeringar inträffade inom den ryska socialdemokratin vid tiden för kontrarevolutionen och inom den internationella socialdemokratin under krigsåren. Massaktioner brukar spola bort åsiktsskillnader av tillfällig eller andrarangskaraktär, och befrämjar samgåendet hos kamratliga och närstående strömningar. Omvänt gäller att ideologiska grupperingar i tider av stagnation eller ebb, uppvisar starka tendenser till särgående, splittringar och interna strider. Vi kan inte hoppa av den tid vi lever i. Vi måste gå genom den. En klar och precis gränsdragning är ovillkorligen nödvändig. Den bereder vägen för framtida framgångar.

Vi har mer än en gång betecknat Komintern-ledarskapets generallinje som centrism. Självklart betyder centrismen, och än mer en centrism beväpnad med förtryckets hela arsenal, att inte bara genuina marxistiska element utan också de mer opportunistiska tvingas ut i opposition.

Kommunistisk opportunism kommer till uttryck i strävan att återupprätta, under aktuella förhållanden, förkrigstidens socialdemokrati. Det visas särskilt klart i Tyskland. Dagens socialdemokrati är oändligt långt borta från Bebels parti. Men historien vittnar om att Bebels parti förbyttes till dagens socialdemokrati. Det betyder att Bebels parti hade blivit helt otillräckligt redan under förkrigstiden. Än mer hopplöst är försöket att återskapa Bebels parti, eller ens vänstern inom det partiet, under nuvarande förhållanden. Ändå går, så långt jag kan bedöma, Brandlers, Thalheimers och deras vänners ansträngningar i den riktningen. I Frankrike drar Souvarine åt samma håll, om än inte lika konsekvent.

Jag menar att det finns tre klassiska frågor som ger oss de avgörande kriterierna för att värdera tendenserna inom världskommunismen. Dessa frågor är: 1) den Anglo-Ryska Kommitténs politik; 2) den kinesiska revolutionens förlopp; 3) Sovjetunionens ekonomiska politik, i samband med teorin om socialism i ett land.

Vissa kamrater kanske blir förvånade att jag här utelämnar frågan om partiets ledning och struktur. Jag gör det inte av förbiseende, utan med avsikt. Hur partiets styrs är inte en villkorlös, självständig fråga. Den härleds ur partiets politik. De mest skilda strömningar kan stödja kampen mot stalinistisk byråkratism. Även Mensjevikererna är beredda att applådera den ena eller andra attacken från oss på byråkratin. Inom parentes sagt, utgör detta grunden för

stalinisternas dumma bluff, som vill likställa vår politik med mensjevnikernas. För en marxist är demokratin i ett parti eller ett land inte en abstraktion. Demokratin är alltid beroende av kampen mellan levande krafter. Med byråkratism menar opportunisterna, i det lilla likväl som i det stora, revolutionär centralism. Uppenbarligen kan de inte utgöra våra sympatisörer. Den skenbara samstämmigheten uppstår här ur ideologisk förvirring eller, vilket är vanligare, fientlig spekulatio.

1. Om den *Anglo-ryska kommittén* har jag skrivit en hel del. Jag vet inte hur mycket som har publicerats utomlands. Jag har fått veta att rykten cirkulerar utomlands att jag motsatte mig den Anglo-ryska kommitténs upplösning och gav efter enbart för trycket från Zinovjev och Kamenev. I verkligheten är det motsatta sant. Den stalinistiska politiken i den anglo-ryska frågan är ett klassiskt exempel på *centrism som glider åt höger*, en politik som lägger ut mattan för rena förrädare och som bara får slag och sparkar som tack. För en europeisk kommunist kan det vara svårt att förstå frågor kring Kina eller Ryssland, på grund av de speciella förhållanden som råder där. Det är annorlunda med frågan om att ingå ett politiskt block med ledarna för de brittiska fackföreningarna. Här är det frågan om ett grundproblem i *europeisk politik*. Den stalinistiska linjen i den frågan utgör det mest skändliga, cyniska och skadliga brott mot bolsjevismens principer och den teoretiska marxismens ABC. Erfarenheterna av den Anglo-ryska kommittén har reducerat nästan till noll lärdomarna från de stora strejkerna 1926, och försenat med flera år utvecklandet av den brittiska arbetarrörelsen. Den som inte förstått detta, är inte en marxist, inte en proletariatets revolutionära politiker. En sådan persons protester mot stalinistisk byråkratism, är av inget värde i mina ögon. Den Anglo-ryska kommitténs kurs kunde bara genomföras i strid med de genuint revolutionära elementen inom arbetarklassen. Och det är, i sin tur, omöjligt utan användandet av tvång och förtryck, speciellt i ett parti med ett så revolutionärt förflutet som det bolsjevistikiska.

2. Om *Kina* har jag också skrivit en hel del under de senaste två åren. Kanske kommer jag lyckas med att samla alla dessa texter i ett band. Studiet av den kinesiska revolutionens problem är en nödvändig förutsättning för skolningen av Oppositionen och den ideologiska gränsdragningen inom våra led. De som inte har intagit en klar och precis ställning i denna fråga, avslöjar därmed en nationell inskränkthet som i sig självt är ett omisskännligt tecken på opportunism.

3. Till sist, den *ryska frågan*. På grund av de förhållanden som skapats av Oktoberrevolutionen, kommer de tre klassiska tendenserna inom socialismen – 1) den marxistiska tendensen; 2) den centristiska tendensen; och 3) den opportunistiska tendensen – till sina klaraste och exaktaste uttryck i den sovjetiska situationen, dvs i ett samhälle där tendensernas klassmässiga position är som mest obestridliga. I Sovjetunionen finns en högerflygel knuten till den kvalificerade intelligentsian och småägarna; en center som balanserar mellan klasserna på apparatens spända lina; och en vänsterflygel som representerar förtruppen hos proletariatets förtrupp i reaktionens tidevarv. Naturligtvis vill jag inte med detta säga att vänsterflygeln är befriad från misstag eller att vi kan gå vidare utan allvarlig och öppen intern kritik. Men den kritiken måste ha en klar klassbas, dvs den måste vila på en av de tre historiska tendenserna. Försök att förneka existensen av dessa tendenser och dessas klasskaraktär, försök att ställa sig ovanför dem, kommer ofelbart att sluta i ett eländigt haveri. Den vägen väljer allt som oftast högerelementen, vilka ännu inte är självmedvetna eller som vill hålla tillbaka sin egen vänsterflygel så att den inte skräms bort i förtid.

Såvitt jag vet har Brandler och Thalheimer under alla dessa år ansett SUKPs Centralkommittés politik i ekonomiska frågor vara absolut korrekt. Så låg det till fram tills dess sicksack-kursen hamnade till vänster. De måste nu stödja det program som öppet följdes

1924-27, och som nu förespråkas av den flygel som leds av Rykov, Bucharin m fl. Souvarine lutar uppenbarligen åt samma håll.

Jag kan förstås inte här ta upp Sovjetunionens ekonomiska problem i dess fulla vidd. Uttalandena i vår plattform är fortfarande fullt giltiga. Det skulle vara fruktbart om Högeroppositionen gav en klar och precis kritik av vår plattform på den punkten. För att underlätta det, låt mig här få framföra några grundläggande aspekter.

Högern tror att om det enskilda bondeföretaget ges större svängrum, skulle de nuvarande svårigheterna kunna lösas. Jag tänker inte förneka detta. Genom att satsa allt på ett kort – den kapitalistiske bonden (en europeiserad eller amerikaniserad kulak) – kommer man otvivelaktigt att kunna skörda frukter, men det kommer att bli kapitalistiska frukter, som i något av de följande stegen skulle leda till den politiska Sovjetmaktens fall. 1924-26 togs bara de första stegen i riktning mot att satsa allt på den kapitalistiske bonden. Inte desto mindre ledde detta till att självsäkerheten hos småbourgeoisien i stad och på land tilltog i en oerhörd omfattning. De tog över många lägre sovjeter, makt och självförtroende hos byråkratin ökade, trycket på arbetarna ökade och partidemokratien avskaffades helt. De som inte förstår de ömsesidiga relationerna mellan dessa fakta, har i allmänhet ingen som helst förmåga att förstå revolutionär politik. Kursen till förmån för den kapitalistiske bonden är fullständigt oförenlig med proletariats diktatur. Här måste man välja.

Låt oss emellertid se på den rent ekonomiska sidan av problemet. Mellan industri och bondeekonomi har vi en dialektisk växelverkan. Men den drivande kraften är industrin, som varande den mer dynamiska faktorn. Bonden behöver fabriksvaror i gengäld för spannmål. Den demokratiska revolutionen under Bolsjevikernas ledarskap gav jord åt bönderna. Den socialistiska revolutionen under samma ledarskap ger fortfarande bönderna färre varor och till högre priser än vad kapitalismen gjorde på sin tid. Just av den orsaken är den socialistiska revolutionen till skillnad från dess demokratiska bas, fortfarande hotad. Böndernas svar på knapphet på industrivaror är en passiv jordbruksstrejk; han för inte sin spannmål till marknaden, ej heller utökar han sin åkerareal. Högern framhåller det som nödvändigt att ge större utrymme åt kapitalistiska tendenser i byn, att ta mindre från den, och sänka tempot i industritillväxten. Men sammantaget betyder detta att mängden jordbruksvaror på marknaden kommer att öka medan mängden industrivaror kommer att sjunka än mer. Ojämnheten mellan de bägge typerna av varor, som är grunden för nuvarande ekonomiska krisen, skulle bli än större. En möjlig väg ut ur detta vore att exportera bondens spannmål och i utbyte mot detta importera europeiska industrivaror för bonden, dvs för den rike bonden. Med andra ord, istället för en smytjka (sammanlänkning) mellan den kooperativa bondeekonomin och den socialistiska industrin, kommer detta att betyda etablerandet av en smytjka mellan en exporterande storbondeekonomi och världskapitalismen. Staten omvandlas, inte till en byggare av en socialistisk ekonomi, utan till en förmedlare mellan inhemsk och utländsk kapitalism. Utan tvivel, skulle snart dessa bägge handelspartners ställa förmedlaren åt sidan, till att börja med genom avskaffandet av monopolet på utrikeshandeln. För en fri utveckling av storbondeekonomin, som erhåller vad den behöver genom import i utbyte mot sin spannmålsexport, förutsätter fri varucirkulation och inte en cirkulation över gränserna som monopoliserats av staten.

Högern säger ibland att Stalin tillämpat Oppositionens plattform och påvisat dess olämplighet. Sanningen är att Stalin blev rädd när han stötte sin empiriska panna mot "bonde-" (kulak-) kursens konsekvenser, som han så blint drev 1924-27. Sanningen är att Stalin igenomförandet av en vänstersväng, använde sig av strimlor från Oppositionens program. Oppositionens plattform utesluter först och främst inriktningen på en instängd, isolerad ekonomi. Det är absurdt att försöka skilja Sovjets ekonomi från världsmarknaden med en tegelmur. Sovjet-

ekonomins öde (inklusive jordbruket) avgörs i det allmänna tempot i utvecklingen, och inte alls av dess grad av ”oberoende” från den internationella arbetsdelningen. Alla ekonomiska planer som det stalinistiska ledarskapet framställt har hittills byggt på en minskning av utrikeshandeln under den kommande fem- eller tioårsperioden. Detta kan inte kallas annat än småborgerlig kretinism. Oppositionen har inget gemensamt med en sådan inriktning. Men en sådan inriktning följer av teorin om socialism i ett land.

Stalins försök att öka industrialiseringen för honom ytligt sett närmare Oppositionen. Men bara ytligt sett. Socialistisk industrialisering förutsätter en stor och noggrant genomtänkt plan, där den inhemska utvecklingens inriktning är nära förbundet med ett ständigt växande utnyttjande av världsmarknaden, och med ett oeftergivligt försvar av utrikeshandelsmonopolet. Bara på det sättet är det möjligt att, inte likvidera eller ta bort, men väl lindra motsättningarna för en socialistisk utveckling i en kapitalistisk omvärld; bara på det sättet är det möjligt att stärka Sovjetrepublikens ekonomiska styrka, förbättra de ekonomiska relationerna mellan land och stad, och förstärka proletariats diktatur.

Sådana är de tre kriterierna för den interna gränsdragningen inom Oppositionen. Dessa tre kriterier har tagits från en levande erfarenhet i tre länder. Naturligtvis har varje efterblivet land sina egna speciella problem, och attityden till dem kommer att bestämma varje enskild grupp och varje enskild kommunist ställningstagande. Några av dessa nya frågor kan i morgon träda i förgrunden och skjuta alla andra åt sidan. Men *idag* synes mig de tre nämnda frågorna vara avgörande. Om man inte tar en klar och precis ställning i dessa frågor, är det omöjligt att hitta sin plats bland kommunismens tre grundläggande grupperingar.

Det är allt jag nu kan säga om de frågor ni ställer. Om det skulle visa sig att jag, på grund av min bristande kunskap om tillgänglig litteratur, har misslyckats förstå Brandler, Souvarine och deras sympatisörer – då måste jag naturligtvis skynda mig att i min bedömning införa sådana korrigeringar som kan sällas fram ur de fakta och dokument som kommer till min kännedom.

L Trotskij

Översättning: *Mats Bladh*